

Višnutova Kršna — Avatara in njeni ostanki na rimsko-slovenskih spominkih.

Rastožil Davorin Terstenjak.

(Dalje.)

V severno-slovenski mitologiji najdemo Kršnata pod imenom Korš in sicer kakor boga rodovitnosti in sadja v litvanski (*Narbut I. stran 29*), pod imenom Volos, Veles v ruski (*Koyssarov stran 116*) kakor boga volov goveje živine, pod imenom Gonidlo, Gongele, Devute, Goniglu (*Strykowski „kronika“ stran 157. 158.*) pri starih Prusih, in pod imenom Veles pri Čehih (*Dobrowski »Slavin« stran 415*).

Če zdaj te severno-slovenske bogove po etimologiji preišemo, vidimo, da ima Korš svojo koreniko v indiški „kršna“, niger, krn, čern (*Bopp 49.*), Volos, Voles, Veles pa je spodobni Kršnatomu priimenu Govinda, od sanskriške besede gâus, krava (*Eichhoff 122*), — go, vol in Gongele, Devute opominja na indiškega Kršnata, s priimenu Govinda, sin Devagnin. Razun besede gav, gavedo ima še slavenski jezik tudi besedo boj, bojek v polskem, buj, bujak v slovaškem narečju, zato imena Buius na rimskih kamnih, ktere ravno to pomenijo, kar Gavius. Zato horvatski adjektiv bujni = živahni, močni, potens.

Po bogu Velesu je dobil rod severno-slavenski Velti (*Safarik »Staroš. I. pag. 871.*) in brez dvombe tudi rod Boikov (*Const. Porphy. A. I. 32. 33.*) svoje ime.

Ravno tako so po častju Velesa, to je, Kršnata-Govindata tudi svoje ime dobili Čehi. Dobrowski sicer imé Čeh izpeljuje od besede „četi“, tedaj Čehi Vordermaenner, Vorder-slaven; al meni se ta izpeljava ne zdi temeljita. Ako imena slavenskih narodov v rimskih in gerških klasikih prebiram, vidim, da se vsa po častju svojih begov nastale. Tako Latoviki po častju Late (Lotos) podobe Bhawany-Maje, — Sereti po Serovitu, — Amanti po Ami, černe strani boginje Žive, — Arivati ¹⁾ po častju Hariša-ta, Heri-ta, Hari-ta pri imenu Višnuta (hari, hariša pomeni v sanskritu 1. viridis, gilvus, flavus, 2. equus: Šavničari in Pešničari štajerski še zdaj pravijo slokemu, suhemu konju hare, haretina); — Dervani ²⁾ po bogu Dhermi (ime Derva se večkrat najde na noričkih kamnih) itd. Zakaj bi po tem mogoče ne bilo, da je ime Čehov tudi mitologiško? Pri murskih Polancih se rabi beseda čeh zmiraj v pomenu goveji pastir. „Idi po čeha, naj z paše žene“, — „nesi čehu jesti na pašo“, — „grem si čeha prosit, da bode mi živino pasel“, — sim več ko stokrat slišal murskega Slovence in Slovenko govoriti.

Tudi besedo Bojan poznajo Slovenci na ogerski meji v pomenu čeha, govejega pastirja. Znabiti, da je korenika imena „čeh“ v besedi čeda (grex) iskati.

Tukaj bi rad nekaj govoril od starih prebivavcev Česke Bojov, — al bojim se zapeljivega glasa Sirên. Česki historiki enkrat še dobro pretuhtajte zgodovino Bojov in berite pazljivo vse verste rimskih in gerških pisateljev o starih Bojih in marsikaka vas bode uznemiravala. Ako so že o Herodotovem času Slovenci do Dunaja segali, in Herodot še nič ne vé od preselovanja Celtov pod Belovesom in Sigovesom čez Alpe in Rajn, in če Appian (in Celsius?), Diodor Sicilski (*XIV. 113.*) in Polybi (*II. 17. 18.*) to preselovanje med leto 382—388 postavljajo ³⁾, al so te dežele prek Du-

naja do prihoda Bojov bile brez stanovnikov? Ne verjamem. Skiti vendar nikdar niso do izvira Labe (Elbe) prišli, ravno tako ne medički Sarmati; družega naroda pa v severno-iztočni Evropi ni bilo razun slavenskih Budinov, Neurov in družih plemen slavenskih, ktere nam Herodot (*IV. 108. 109.*) imenuje. Verjetno se mi zdi, da so Tacitove besede (*Corn. Tacit. in Germ. c. 28.*) historike v blodnjo zapeljale, in da se je Livi (*V. 34.*) ob času preselovanja Keltov iz Galie zlo zlo vrezal. Jez Gerkom več verjem, kakor rimskim historikom, ker so z večjo zvestostjo pisali. Pa to preiskovanje pustim slavnemu in učenemu spisovatelju „Dejin českých“ gosp. Palackemu. (Dalje sledi).

Pogled po svetu.

Kako kralj spoštuje kmetijstvo.

Perve dni tega mesca je obiskal rano zjutraj kralj Virtemberški slavnoznano kmetijsko učilnico v Hohenheimu na Nemškem; en adjutant ga je spremljal.

Naj prvo ogleduje sivi starček kmetijsko orodje, zlasti tisto, ki je bilo poslednji čas znajdeno, in narovejši škoporeznico poskuša sam s svojo lastno roko.

Ko mu pokažejo za poduk učencem namenjeno nabero mnogoverstne prstí (pešeno, ilovnato itd.) se vstavi ter izusti zlato resnico: zemlja je nar terdnejši temelj, na katerem je sreča vsake dežele zidana. — zemljo obdelovati se pravi: nar gotovski za prid ljudstva skerbeti.

Tudi v hleve je šel vse ogledat, in povsod je razodeval, da mu je živinoreja natanjko znana vednost.

Na zadnje je šel tudi na njive, kjer so ravno orali, in v sadne sadiša, kjer se je z delavci o muozih rečeh pogovarjal.

Z veliko pohvalo je zapustil to učilnico, v kateri so učenci iz različnih držav zbrani; nar več jih je, se vé da, iz severne Nemčije, pa tudi iz Španskega, Francoskega, Laškega, Ogerskega in celo iz Srbije se najdejo posamezni.

Zdravniške reči.

Toplice v Krapini.

Čas se bliža, da bojo bolniki zdravja v toplícáh iskali, in že beremo vabila od vsih strani, ki kličejo ljudi in jim obetajo zlate kupe zdravja.

Za toplice v Krapini povzdignemo mi svoj glas brez vse sebičnosti, ker naše niso ne kopve ne kerčme, da bi od gostov kakošen dobiček vlekli; tudi nas nobeden Krapinčan ni nagovoril, da bi zatrobili vabilno pesmico njemu v prid.

Če tedaj vabimo bolnike v Krapino, nas naganja edino le prepričanje o zdravilni moči tega vrelca, ktereга po tisučernih gotovih skušnjah nobene druge toplice ne prekosijo v boleznih, ki so: terdevraten lom v kostéh, naj bo zastaran revmatiz ali njegova še huji sestrična derhavica ali putika (Gicht) in nasledki njuni, ki so pod imenom hroma in mertvuda znani. Tudi v kožnih spušajih, kakor v garjah, in v zastaranih ranah, ki so nasledki derhavice, so te toplice po naših skušnjah dobro poterjene.

Naj tedaj taki bolniki, ktere popisane bolezni tarejo in ki so v stanu za svoje zdravje pot od domastorití, kjer se take bolezni ne dajo več ozdraviti, se spravijo v Krapino na Horvaško: ne bojo se késali, čeravno so že sicer obupali.

Jez sim se lani po železnici v Pelčane (Pöltschach), od tod pa v Slatino (Rohitsch) peljal; ob osmih dopoldne smo dali napreči, in opoldne smo bili v toplícáh v Krapini, ktere se ne smejo zmešati s tergom (Markt) Krapina.

¹⁾ Plinius hist. n. III. 28. Latovici, Serretes, Amantes, Arivates.

²⁾ Appian in Illyr. 28.

³⁾ Beri o tem preselovanju kritičke dokaze učenega historika Niebhura: Römische Geschichte 2. Band, Berlin 1830, stran 574—583.